

Invandring och nationella försvarspositioner

Sedan andra världskriget har Sverige fått ett befolkningstillskott på omkring en halv miljon invandrare, ett steg på vägen mot ett integrerat Europa.

Invandringsspolitiken har hittills nästan helt dominerats av arbetsmarknads-politiska överväganden, men hurudant är det andliga klimat, som möter invandrarna? Jur.kand. VoldeMAR Kiviaed, ordförande i Esternas Representationsutskott för minoritetsfrågor, konstaterar med beklagande, att den svenska minoritetspolitiken knappast kännetecknas av tolerans och förståelse.

Minoritetsgrupperna möts av en nationell försvarsposition med föga respekt för invandrarnas krav på kulturell och språklig integritet. De nya kulturinslagen har också mycket att betyda för Sverige. De bidrar till en ökad förståelse för omvärlden och kan verka befruktande på den allmänna kulturutvecklingen i landet. De ansvariga politikernas vilja att arbeta för en dialog mellan folkminoriteterna och befolkningsmajoriteten har hittills varit anmärkningsvärt svag. Särskilt gäller detta regeringspartiets företrädare. Man vill, slutar förf., hoppas på en förändring till det bättre genom höstens riksdagsval.

Tanken på en svensk anslutning — i en eller annan form — till den europeiska stormarknaden har under senaste tiden vunnit i aktualitet. Motargumentationen verkar att blekna bort och väl är det, ty integrationssträvandena utgör förvisso en garanti för fred och för ekonomisk tillväxt i hela Europa och för varje integrerad del därav.

Men följdverkningarna, exempelvis arbetskraftens rörelser över nationalitetsgränserna, betraktas alltså med misstro såväl här som på andra håll. Härvidlag gör sig tydligt gångna tiders värderingar starkt gällande: en invandrare är först och främst utlänning, som enligt hävdvunna regler inte kan ha samma rättigheter som landets innebyggare och knappast några anspråk.

Fast nationalismen i vår tid anses ha spelat ut sin roll och den pågående utvecklingen pekar mot övernationella enheter, är nationell suveränitet och utveckling i hägnet av nationellt särpräglade förutsättningar knappast en överspelad faktor i dagens Europa. Ingen suverän nation har hittills erbjudit sig att offra sina egna intressen till fromma för ett enat Europa. Inget västeuropeiskt folk har heller velat påtvinga ett annat plikten att först bära fram sitt offer. I stället arbetar man på formler för ett mellanfolkligt samspel, som skall bygga på respekten för varandras värderingar. Men olika värderingar bör hållas utanför den nationella gränsen och en inhemsk homogenitet i kulturella, religiösa och andra hänseenden eftersträvas. Natio-

nella försvarspositioner är tämligen obrutna.

Ett steg på vägen

Den pågående folkvandringen är dock ett steg på vägen mot ett integrerat Europa. De nordiska folken har redan funnit sig väl tillrätta i vad arbetsmarknadens dynamik kräver. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har knappast känt av några påfrestningar. Värre är det däremot med det andliga klimat, som möter invandraren på hans nya hemort.

Den svenska invandringspolitiken har hittills i alltför stor utsträckning dominerats av arbetsmarknadspolitiska överväganden. Mindre önskvärda konsekvenser — inte enbart för invandrarna utan även för landet som helhet — har följt därav. Det är minst lika viktigt att Sverige känner ansvar för invandrarnas kulturbehov och bereder möjligheter för de nya, invandrade kulturinslagens fortsatta existens och vidareutveckling på svensk grund.

Ett nytt kulturinslag gör sig gällande först när dess enskilda bärare slutit sig samman till folkminoriteter och börjar utöva gemensamma aktiviteter. Först då blir avvikelserna skönjbara för befolkningsmajoriteten och problemen blir akuta. Invandrarnas identifikation med sina respektive minoritetsgrupper betraktas med misstro, och misstron uppfattas av minoritetsmänniskorna som ett utslag av främlingshat. Befolkningsmajoriteten har väntat sig att invandrarna skulle sammansmälta med landets be-

folkning, men ser istället språkliga och konfessionella grupper bygga upp ett eget samfundsliv.

Sammansmältningen förutsätter emellertid identifikationsbyte. Invandrarna skall alltså avbörd sig sina tidigare värderingar, sina traditioner och sitt beteendemönster samt anamma allmänna svenska värderingar och inhemska traditioner samt tillägna sig ett beteende, som inte röjer hans gamla identitet. Är en sådan förvandling möjlig eller önskvärd?

Invandraren — han må vara immigrant med övervägande materiella förväntningar eller politisk flykting som söker frihet och rättsgaranti — måste först och främst skapa sig ett nytt hem för att kunna leva ett människovärdigt liv och vara tillfreds med sitt nya hemland. Ett hem skapas inte enbart av materiella ting. Ett hem har även ett andligt innehåll. Den kultur, som invandraren medför — och här är det inte fråga om den s.k. finkulturen — sätter han högre värde på här än i sitt forna hem. Den medförda kulturen i form av sedvänjor och traditioner, språket och konfessionen ävensom finkulturens yttringar utgör väsentliga miljöfaktorer för invandraren. På den medförda kulturen grundlägger han sin nya existens i sitt nya hemland. Sedan beror det på den individuella förmågan, om somliga individer kan absorbera beståndsdelar av en annan och främmande kultur. Att någon människa skulle helt pånyttfödas i sin nya miljö och kunna tillgodogöra sig det nya lan-

dets kultur i alla dess aspekter är föga troligt. Assimileringsförväntningarna är ganska orealistiska.

Misstro

Svensk minoritetspolitik av i dag kännetecknas inte av förståelse och tolerans mot folkminoriteter utan av en grumlig överhöghetsidé. Man nöjer sig inte med att anpassa främlingarna till landets sociala förhållanden och i övrigt respektera deras integritet. Man misstror avvikande värderingar. Man misstänkliggör gruppbyggnad på språklig och konfessionell grund. Man bemöter inte dessa gruppers förväntningar med samma förståelse som inhemska intressegruppers. Nej, man intar en nationell försvarsposition mot det avvikande folk- och kulturinslaget, en försvarsposition, som officiellt är för länge sedan övergiven men i realiteten gör sig starkt gällande i politiska ställningstaganden och i statsmyndigheters praxis.

I detta sammanhang talar man gärna om lojalitet eller om dubbellojalitet — om båda utifrån nationella värderingar. Det nya hemlandets lojalitetsanspråk antas nämligen utesluta möjligheten av dubbla bindningar — såväl till det forna hemlandet som till det nya. Lojalitetsanspråk från befolkningsmajoritetens sida är såtillvida berättigad att med tanke på landets säkerhet invandrarna från diktaturländer inte får hysa solidaritet med samhällssystemet där, utan förkasta eventuella bindningar.

Egentligen är resonemanget hypotetiskt. Invandrarna från diktaturländer är antingen flyktingar, som har valt friheten, eller legala utvandrare som funnit landet inte motsvara väsentliga förväntningar. Ingenta kategorin är benägen att på grund av dubbellojalitet utseta sig för politiska äventyrligheter. Att dessa människor föredrar ett pluralistiskt samhälle och värdesätter den egna kulturmiljön framför invandringslandets mer eller mindre främmande kultur har intet att skaffa med den politiska lojaliteten. Sympatier och lojalitet demokratiska folk och länder emellan är däremot ett gott integrationsvillkor.

Nya kulturinslag

Invandringen, som har gett Sverige ett befolkningstillskott på omkring en halv miljon människor, är i integrationshänseende en positiv företeelse. Invandrargrupperna kommer att påverka den inhemska befolkningen i integrationsvänlig riktning. Nya kulturinslag kommer att göra sig gällande och skapa ökade kontakter mellan länder. Språkbarriärer kommer att utjämnas, större förståelse för folkens egenart skapas samt tolerans för avvikande beteendemönster befästs — allt under förutsättning att försvarspositionen mellan befolkningsmajoriteten och minoritetsgrupperna raseras. Men fortsätter den allmänna opinionen att i sina värderingar göra åtskillnad mellan sina egna nedärvda värden och sådana nya inslag som invandrarna fört med sig, skapas en andlig dualism, som

svårligen låter sig förenas med integrationssträvandena. Ett bestående mellanfolkligt samarbete kan inte skapas av folk, som mäter varandra med olika värdeskalor.

Likaberättigande är demokratins kännetecken. Invandrade intressegrupper bör ha lika rätt som inhemska befolkningsgrupper att ställa anspråk på samhället vad lösandet av särproblemen beträffar. Det blir politikernas uppgift att bedöma behovens angelägenhetsgrad och finna ändamålsenliga lösningar. Men detta får inte ske utifrån en överhöghets-

position med påbud utan samråd, som hittills. De ansvariga politikernas — särskilt från regeringspartiet — vilja och förmåga att etablera den nödvändiga dialogen mellan folkminoriteter och befolkningsmajoriteten har varit anmärkningsvärt svag. På detta sätt uppfordrar man inte naturaliserade svenskar till samhällssolidaritet. I minoritetsgrupperna är förväntningarna tämligen spända. Det återstår att se om höstens riksdagsval frambringar riksdagsmän, som även minoritetssvenskar kan betrakta som sina ombud.

POLITIKERS RISKABLA ÖDE

Intet är farligare än den isolering, som följer av ett alltför tråget sysslande med det partipolitiska arbetets mekanism. Det skymmer blicken för verkligheten, förkväver idealiteten och alstrar den trångsynthet och den stötande självtillräcklighet, som gör en viss sorts yrkespolitiker till så obehagliga företeelser. "Homo politicus", som endast lever i och genom politiken, blir lätt en cyniker, han vänjer sig att med en min av fullständig oberördhet bevittna beslut, som han bekämpat och anser skadliga. Taktiken, det partipolitiska spelet, har för honom blivit huvudsaken, och dess växlande möjligheter fånga helt hans intresse. Men då är han till hälften förlorad.

Fil. dr. Ivar Anderson i Svensk Tidskrift 1928